

Minna furren . . . minna tohjin furra!

Kahhefordne Testament.

Seft Ilmmala saana on ellaw ja wäggew,
ja terrawam kui üldsi kahheterrane moof, ja
tungib läbbi, senni kui ta löhhub hinge ja
walmo; ka liifmeete soned ja üddi, ja on mõt-
tede ja süddame nõuude ärramoistja. Ebr. 4, 12.

N i j a - l i n n a s ,

armsa maarahwale sowitud Ilmmala saana wäljalautamise
sõbbradest

1 8 6 1.

Der Druck wird unter der Bedingung gestattet, daß nach Beendigung desselben der abgetheilten Censur in Dorpat die vorschriftsmäßige Anzahl Exemplare zugestellt werde.

Dorpat, den 30. Januar 1861.

No. 19. Abgetheilter Censor **de la Croix**.

Gegen den Druck dieser Schrift ist nach vorgängiger Durchsicht von Seiten des Livländischen Evangelisch-Lutherischen Consistoriums Nichts einzuwenden.

Riga Schloß, den 13. Januar 1861.

A. Baron Ungern-Sternberg, Assessor.

No. 10. **J. A. Busch**, Notar.

Ühhel sojal kowwadissel öhtul istus üks noor prantsuse wäe-peälil Parisi linna aedas leht-pu hones ja lugges süggawas mõttes ramato seest, mis peält ta omma filmi ei kuhhogi pole tõstnud. Dpitkud hakkasid laulma ja terretades wastastikko ommad kannad heäled tõstma, — agga temma ei kuulnud sest middagi; käijad hulkusid eddas ja taggasi maggusas juttuajamisses, ühhed tullid, teised läksid, — agga noor mees ei paännud keddagi tähhele. —

Ühhe korraga hüdis linnast sure pea kirriko kel omma armsa süggawa jämmeda heälega, sest sel päwal hakkas meie JSjanda suur kannatamise nädal peäle. Luggeja panni waisel wisil ramato kiini ja ommad käd ristis ramato peäl piddades, tõstis ta filmad taewa pole. Selsammal filmapilgul, kui ta nenda istus, läks üks lustilinne selts nori mehhi, sure laulo ja lärmiga temmast möda, kes immetellemisega temma waisje ja tõssise näo peäle watasid. Rende lauljatte hulgas olli agga üks noor mees, kes just mitte teiste sarnane ei näinud ollewad; temma näust paistis õiglane olleminne ja temma sure süggawa filmade seest hiilgas otsego süddame waewa raskus wälja, mis temma ellust ja ollemisest hopis teist tunnistust andis, kui su.

Wäe-peälil, — Wiktor olli temma nimmi, — watas halledussega temma peäle. „Sa waene pois!“ mõtles ta, „sa ep olle weel täieste omma poisikesse põl-

west wäljassti, ja olled jo nüüd ni süggawale mailma ja patto wörkude sisse langenu!“ Noor selts läks omma römo sees lauluga eddasi; noor mees agga põrab ümber, watab weel ükskord taggasi, watab Wiktori peäle, temma filmi, kes ka weel halledusse ja süddame walluga temma järrele watas. Wimakš kaddusid naad aedas pude warjus temma filmist ja ta ei kuulnud ennam muud, kui emalt nende roppo laulo hellinad. Wiktor toufis ülles, sest pimmedus joudis ja ehha walge hakkas kustuma; keif olli waitseks jänud, käijaid ja hulkujaid, kes hommikust öhtuni omma lusti piddasid, ei olnud ennam nähha; ku toufis, andis omma walgust ja hiilgas ni kännaste omma armsa paistusfega pimmeda metsa peäle, kust pitk warri, kui kanna maal, lille peenrade ja rohho platside peäle langes.

Nore mehhe hing ja meel olli omma JSsanda jures. Temma mõtles Selle peäle, kelle kannataminne neil päiwil olli peäle hakkanud ja pallus omma JSsandat lapselikk melega. Ta mõtles omma ennese pattude ja ka keige nende tuhhande peäle, kes omma ülleastmistega ka sel päwal omma JSsandat risti lõnud; ta mõtles selle nore mehhe peäle, kedda ta ürrikesse aja eest olli näinud, kelle pärrast temmal halle meel olli olnud, ja nenda astus temma keige selle omma sure häddaga, kui Abraam Sodoma ja Komorra pattudega omma Jummalä ette; ta pallus süggawa öhkamisfega: „JSsand hallasta!“ Selle janna sees olli keif ööldud, mis temma kurwa süddant koormas. Nisuggused öhkamisfjed lähwad taewa ja tungiwad JSsanda süddamesse, ja kui suurt kasjo nisuggused jallajas paigas sündinud öhkamisfjed saatwad, saab meile wast taewas, seal iggawesses rigis ilmsiks. —

Meie lasseme wäe-peälikkut nüüd tül aega üffi

omma teed eddasi miinna, — ta lähhäb jo omma JSusse kae körwas ja saab Temma warjo al find-
laste hoitud — ja wöttame nüüd emalt nore mehhe
järrel káia, kelle peäle meie jo korra ommad filmad
ollime pöörnud. —

Kui ö peäle tulli, läfs noor selts ühheskous trah-
teri peäle et nüüd seäl öiete, nenda kui naad ütlesid,
omma kae peäl wöifsid röömsad olla. Paulo ja lär-
miga astusid tuppa, istusid laua tahha, pannid pibud
pöllema, hakkasid mängima ja wanna libbedaga omma
suud kastma.

„Mis sinnul on, Paul?“ ütles äkkitselt üks neist
kergemeelstest, ja löi käega nore mehhe ölla peäle, kes
wähhä mõttele sisse olli jänud, „mis sinno mele on
ni äkkitselt tulnud?“ „Ei ühtegi, ei ühtegi!“ ütles
noor mees, löi käega omma otja ette ja näitis jälle
omma endist röömsat näggo.

Ja siiski olli temmal middagi süddames. Wäe-
peälkko tössine ja halle waatminne seäl leht-pude hõnes,
mis temma hinge seisust läbbi ja läbbi näggi, olli tem-
male äkkitselt jälle hinge ette astunud. Agga mis-
pärast ehmatas ta siis selle ülle? — Temma hinge
sees süggawal öhkus üks säddeke, mis weel mitte mailm
omma himmuga ei olnud wöinud ärrakustutada; selle
säddemekesse külge pudutas pühha Waim wäe-
peälkko läbbi, sepärast hakkas se nüüd süddame tunnistus-
es pöllema. Sest Paul olli wagga wannematte laps, ja
temma surrija emma olli ommal wiimset tunnil hal-
leda süddamega temma peäle waatnud, tedda wesfiiste
filmadega pallunud, et ta Jummalade teede peäl wöt-
taks káia, olli ka ommad külmaks jänud káed temma
pea peäle pännud, tedda Kolmaino Jummalade nimmel
önnistanud ja nenda ommad filmad kiinni pännud, et
ta wöis sisse miinna omma JSsa kotta, iggawesse

rahho rifi, omma mehhe järrel, kedda JSfand jo aasta eest temma körwast olli ärrakutsunud. Paul sai siis suggulaste hokeks, ühhe rikka körtsmikko jure kaswatikkuks pandud, kes kül temma ihho, agga mitte temma hinge kasso peäle ei waatnud. Seält sai ta pärrast Pariisi linna ühhe kaupmehhe jure öppimisele pandud. Et ta seälgi keddagi ei olnud, kes temma waese nore hinge eest olleks hooft kannud, ehk temma ello ülle olleks walwanud, sattus ta peagi pahha ja efsitawa kurja seltsise, ja laskis ennast melega ühhest pattust teise sise weddada; ta jäi ka ommas tenistuses holetumaks, ei täitnud ennam leiwawannema käske, hakkas joma ja prassima ja raiskas nenda kergemeelsel wisil omma kallist armo aega. — Täanna, kui nore wäe-peälikko tösfine ja halle waatminne temma süddame külge pudutas, — olli temmal nenda, kui olleks temma önnis emma ellawalt temma hinge ette astunud, kelle peäle temma ammugi ennam ei olnud möttelnudki, ja jäi sepärrast ürrikeseks ajaks waitsemaks, agga langes ommeti jälle pärrast omma endise kergemeelse ello sise. Agga ommeti ei piddand temma mitte iggaweste selle kerge mele sise jäma; sest nenda kui meie JSfanda JSfusse pühha waatminne Beetrusse süddame sise tungis ja temma süddant rusuks teggi, et ta pididi wäljamminnema ja libbedaste nutma omma patto pärrast, nenda pididi ta se usklik waatminne wäe-peälikkust, kui käsk ehk sannum ollema, mis tedda, kui ärrakaddunud poega, pididi taggasi tooma, omma JSfa kotta.

Sestammast päwast ei olnud Paulil ennam täit rahho süddames. Igga kord kui ta omma endise seltsi hulgas tahtis olla ja nende römust ossa wötta, siis olli ikka wäe-peälikko ähwardaw näggo ja temma töselit halle waatminne temma filmade ees, mis temmale

otsego pörgo hirmo süddamesse panni. Tahtis ta omma kurja süddame ja himmude järrel fallaja pattuga ennast rojastada, siis ikka tulli se pallum ja halle näggo temma filmade ette.

Noor mees püdis iggawisi sest waewast ja süddame tunnistusse peale kaebawast foormast lahti sada, agga ükski aasi ei woinud tedda jahhutada egga temma süddame waewa fergitada. Ta katsus siis jälle omma endise hullo ja kerge mele sees ellama hakkata, ja andis ennast omma nore mele sees hopis maailma ja temma himmude melewalla alla, ja panni ni paljo, kui ta joudis, selle nomija heale wasto, mis fallajas temma süddames ta peale kohhut mõistis. Wahhest tullid ka filmapilgud, kus ta hirmuga omma ekfimist ja langemist tundis, agga sedda ei olnud ial kauaks; ta hakkas kül siis ka püüdma, parremat ello ellada, agga se ei festnud kauaks; ei sanud ta sellega jonele, ei leidnud ka ial rahho ommas süddames. Sest ommast wäest ei jouagi innimenne sedda mitte, ja Sedda, kes üksi innimesse süddant ja meelt wöib uendada, ei olnud weel Paul ialgi tundma oppinud.

Urwata üks aasta peäle selle leiame meie omma noort meest jälle ühhes hirmsas ja kolledas ulitsas. — Sel ajal, aastal 1848, olli Prantsusse maal Parisi linnas raske ja rahhuto aeg, södda ja werrewalla-minne toustis linnas, ja ka temma olli seal hulgas, sest temma olli ennast isse hea melega krono tenistus- sesse annud. —

Seäl seisis ühhel polel, kantside ja kiinitud paiskade jures, krono wäggi, ja teisel pool nende wastas: waenlasjed, kes ka ommalt poolt omma kiinitud paiskid hoidsid. Kange wöitleminne, suur tulluke ja hirmus sõariistade hellin möllemilt poolt; püsirohho suite touseb — lähhäb ülles taewa pole, — näab wälja

kui kutsuks ta kättemaksmist kurja rahwa peäle. Berri jookseb, innimesed langewad; stiiski on weel kantsid ja kinnitud paigad waenlaste käes! —

Kummal polel peaks siis meie noor mees Paul ollema, parremal wõi pahhemal polel?

Alkistselt tulleb üks wäe-pealik kunninga kardi-wäest wälja, ja filma pill selle järrel tulleb teine, teiseft wäeseltsiist, kes weel noor ja peaaego kui poisike wälja näggi. Mõllemad katsumad mehhelikkul wiisil wõitja õnne, ja se lähhab neileka lorda. Kulid lendawad parremal ja pahhemal polel, ei pudu neisse, ei ehmata neid. Kindlas wõido lotusfes, wõttawad julgust, ronniwad ülles ja sawad õnne kombel kinnitud paiga ja walli otsa; — wõit olli käes! — Rende seltsimehhed röömsa wõido lauluga taggajärrele; wastopannijad pöggenewad ja wõitjad lasjewad taggajärrele. — Ommeti pörab weel üks neist pöggenejattest, wõttab omma püsi ja lasseb lahti — agga parrako, ta laskis — ta laskis heäste! — Wapper kardi wäe-pealik langes — ta langes omma ka-wõitja, selle nore mehhe kändlasse, kes temmaga esfimenne olli, walli otsa minnema. — Seäl watawad nemmad teine teise filmi, esfimeest lorda. „Oh, kas sinna olledki se! „Olled ja se!“ kuuldi mõllematte suust. Seäl said nemmad jälle teine teist tundma. Surrija wäe-pealik olli Wictor, ja noor mees olli Paul.

„Minna surren,“ ütles waene hawatud weikse heäleaga. „Minna tohhiin ka surra te minno rants ehk nahk paun lahti wõtta-se weike ramat wälja, se on se Ewangelium loe pallu Jummalat, et Ta sinnule sedda õnnistaks!“

Selle peäle wõttis ta nore mehhe kät omma pihhuse, ja watas omma pool kustund filmadega weel ueste temma filmi, tõmmas hinge ja surri.

Ismaräkimatta wallo käis nore mehhe süddamest labbi, ei ta ennam nä püssi rohho suitso, ei ta kule sõa lärmi, waid wõttab kermeste omma armsat furno kehha ja katsub kuidas ta sellega kõrge walli peält mahha saab: lähhäb sure kirega kohhe esimesse majasse, mis agga ette juhtus, ja pannib furnut ühhe hea sündsä kõrwalisse paika ja wõttab temma nahl paunast omma pärrandust — uut Testamenti wälja.

Bisfara jöggi wolas temma filmist, ei ta ka häbenenud mitte nende pärrast. Omma kallist sõbra õnnistades, ütles ta öhlades: „Olle õnnistud, olle õnnistud, sa tru südda! Sest sa olled kui hea Ingel omma ello päiwil mind saatnud, ja olled weel pealegi surma tunnil mo peäle möttelnud. Oh sago ka nenda minno ello ots ollema, kui sinno ello ots olli!“ Jubba jälle sõariistade hellin ja trummi lömisse mürrin ulitsa peal. Paul peab minnema ja omma sõbra jätma; ta annab temma külmaks jänud otsale weel suud ja lähhäb kireste omma endise wäe hulga sekka.

Nore mehhe iggatsew sallaja sowiminne fai kül täidetud, ta fai omma sõbra, sedda sõbra — kelle waatminne temma süddamesse ni süggawale mõjus, — kül weel nähha, agga, — oh, se olli ka se wiimne näggeminne! „Oh, et ma tedda seäl iggawesses rigis jälle wõiksin nähha!“ — Illmal tännatud, te juhataja olli temmal nüüd käes, mis temmale õiged teed iggawesse JSsa male wõis näidata. —

Agga kas nisuggune, kes jo ni kaua aega laja patto te peäl on käinud ja ennast ni wägga pattuga rojastanud, weel tahhab ja wõttab kitsast wärawast läbbi minna? Oh tõest, kergem on linna kindlad paigad ja kantsid ärrarikkuda ja kätte sada, kui innimesse süddant kurradi wäe ja wõimuusse alt lahti päästa! Agga, tänno olgo JSsandale! Meil on jo ka

üks wäggen wõitja, kes on tulnud ärrarikkuma kurradi wäggenaid kindlaid paikaid. On Temma meie poolt, kes wõib siis meie wasto pauna? —

Renda olli ka JSand Pauli liggi; ei Ta jätnud tedda mahha waid käis temma järrel linna üllemise otsa wallist sadik. Temma jahhatas, aitas ja kandis tedda nikaua sure truusse ja kaännatusfega, kui ta wiimaks Temma jalgade ees tunnistades pididi ütlemä: „Sa olled wäggenam minnuft, oh JSand, olle mulle armulinne!“

Ta katsus nüüd holega igga pääw pühha kirja läbbi ja leidis sedda ka ennese jures tõeks minnewad, et se sanna ka mitte temma jureft ei olle tühjalt ärra läinud, waid on temma süddame kallal sedda teinud ja korda saatnud, mikspärrast Jmmal sedda on läkkitanud. Ta tundis, ja wõis ka tõega tunnistada, et JSusse Kristusse armo õppetud on tõeste Jmmala wäggi, õnnistusfeks iggaühhele, kes ussub. —

Nüüd wõttame temma wäljaspiddisest ello = lugust ka lühhidelt räkida. — Temma olli mõne ku eest omma perremehhe jureft fallaja ärrapõggenenud ja ennast krono wäe tenistusfesse annud. Ta ehk astus selle mõttega wäe tenistusfesse, et arwas sõa mehhe orjusfes, kus ta allati sure hulga innimeste seas on, enneminne ommaft feestpiddisest pinast ja waewast wõiwad lahti sada, mis tedda allati ood ja päwa koormas ja waewas. Kaupmees, kelle jures ta olli, ei teadnud temmaft ühtegi, kuhho ta olli sanud ehk kuhho jänud. Dnnule sai teada antud, et temma on ärrakaddunud ja et tedda sure Pariisi linnaft ei olle kusfagi poolt leida.

Selle sannume ülle ehmatas onno ja ei wõinud temmaft muud arwata, kui sedda, et temma omma sandi ja kurja ello pärrast kuhhugi wangi olleks pandud.

Ühhel öhtul hilja tulles Pariisi lünnast postti wanker trahteri ukse ette, panneb ühhe nore mehhe mahha ja lähhäb jälle emale. Trahteri perremees watab nore mehhe filmi, ehmatas — ja ütles tiggeda heälega: „Mis sinna raisko läinud poeg siit tahhad? nüüd, kui sa omma hirmsa ja hukka läinud elluga ennam kuhugi ei kölba: — tulleid sa seie, teed minnule ja mo suggufeltse häbbi!“

Noormees, kellega trahteri perremees ni waljuste rätkis, olli Paul. Rahke ja lapselikko melega watas ta halledaste onno filmi, ja ütles, — kääga omma krono mundri peäle näidates, allandlikko ja waitse heälega: „Armas onno, minna ei olle selle rüggemendile, kus ma tenisin, mitte häbbiks olnud; mul on kirja tunnistused, mis sedda näitawad. — Omma waese terwise pärrast ollen minna omma tenistussest ennast pidanud lahti passuma. Kui ma omma nore mele rummalussest ja eksitussest pean räkima, siis ei wõi, armas onno — kül keski ennam surema kahhetsemisse ja halledussega selle peäle möttelda, kui ma isse!“ „Sah, jah,“ ütles onno, treppist ülles minnes, — „ma woin jo sedda kül arwata. — Omma kurja ja sandi ello läbbi olled sa omma terwist rikkunud ja se läbbi haigeks jänud; ja nüüd — kui sul ennam koppikat taskus ei olle, nüüd on wägga hea onno jure tulla, siin wälja puhhata, ennast parrandada, ja siis jälle pärrast ueste endist hullo ello otsast peäle hakkata.“ Paul pididi kurwa ja raske süddamega onno nomimist kuulma ja wasto wõtma. Allandlikko ja taassase heälega ütles ta onnule: „Ei kül mujalt kuskilt, armas onno, põlle mul abbi ja armo lota, kui sinno käest; agga ma ei tahha mitte omma melitawa jannadega, sinno süddant heateggemisse pole pöördä; — ma tahhan sulle, armas onno, lühhidelt ütelda: „minno sees on

üks suur muutminne sündinud; mo armas Jummal teab sedda isse, et minna mitte ennam endine ferge-meelne innimenne ei olle, nenda kui ma enne ollin.“

„Wõib olla, üks meie sa siis sedda pea nähha!“ ütles onno nukra melega.

Onno näggi ja tundis jo ka kül, et üks immelik luggu temmaga olli sündinud, sest ta olli tõeste kui übermudetud innimenne; allandus, tassandus ja pühha rahho paistis keigist temma ellust, temma kõnnest ja kombedest wälja, mis ka onno ja anno naene wägga immeks pannid.

Temma kõnneleminne olli lühhike, agga wägger ja tõelik. Omma wiimse ello päwadest frono tenistusjes, räkis temma ka wägga wähhä, ei muud kui ni paljo mis temma käest küsiti, sedda wastas ta. Ommeti wõis temma sannadest ni paljo märkida, et temma omma tenistusjes üks neist wapramattest ja julgemattest wõis olla.

Ilka jälle ueste watasid suggulasfed immeksspannemisfega temma peäle, sest et temma wiis ja mood, juttud ja kõnned keif kännamad ja armsamad ollid kui enne. — Üks asfi, kellest onno ei wõinud mitte arro sada, ja mis ülle temma wägga immetelles, sündis selsammal esimesesl õhtul. Temma olli kästinud noremehhele maggamisfe asfet omma lambri walmistada, et ta seäl, temma ennese filmade al wõiks olla. Enne maggama heitmist pallub noor mees omma onnut, kas ta temmale lubbaks, omma wisi järrele õhto palwet piddada. Onno hakkab sure heälega naerma: „Mis, — õhto palwet? —“ ütles ta, „je wõib kül palwe olla, mis nisuggune soldat — nisuggune Parisi liinna ulitsa pois tahhab teha, — je wõib kül wast palwe olla! — Roh, — pallu agga siis peäle, et ma ka so palwet wõiksin kuulda.“ Kerge

punna toufis wähhä hawal nore mehhe näuße, kui wälgo walguß särras ta filmist; ürrikesse aja parrast ütles ta nijugguße wäggewa ja mönnusa sannadega, mis süggawaste onno süddamest läbbi leikasid: „Oh armas onno, ma pallun sind: ärra pilka ja naera mind mitte! Egga se just tarwis olle heäleaga waljuste palluda, sest Jummal teab ja tunneb meie süddame mötlemisjes jo emalt ärra.“

Selle peäle heitis ta wodi ette omma põlswede peäle ja pallus; kui ta pallunud sai, ütles ta lahkeste omma: „Head ööd, armas onno!“ ja heitis puhkama. —

Sest ajast hakkas onno öiete filma temma peäl piddama, sest ta ei wõinud temmast weel ikka öiget arro sada, ta ei wõinud tedda mitte uskuda, ja arwas, et se agga keif tühhi temp ja penite kawwalus olles, mis ta agga paljaks filmalirjaks temma ees wõtaks teha. Dmmeti olli se keif tössi, ja töe mele seest sündinud; aeg tulli, et onno temma süddant ja meelt öiete tundma öppis ja omma eksitust süddamest lahhetjes.

Paul pididi agga weel ommast wiimsest ja raske-
mast sullatusse tullest sama läbbi widud. Temma ter-
wis jäi pääw päwast ikka waesemaks; raske riina
haigus wöttis temma peäle ikka ennam ja ennam
wõimust, nenda et ta wimaks ei wõinud wodisigi
wälja tulla ja pididi päwad otsa sure wallo ja waewa
sees ollema; agga ei ialgi olnud temma suust kaeba-
mist kuulda. Reige raske mas häddas ja wallu wõitle-
misjes, töstis ta ommad filmad palwes taewa pole
öhlades ja ütles: „JEsand hallasta minno waese
peäle, füsiki mitte nenda kui minna tahhan, waid kui
Sinna tahhad; ma tean, armas JEsand, — ja ma
usun sedda, et keif peab heaks tulles neile, kes Sind
armastawad! — oh öppeta mind Sind armastama!“

— Ni pea kui temma raske wallo hoog olli ülle läinud, paistis kohhe temma pallest endine rõõm ja lahkus wälja, agga siiski wõis ka ikka temma filmist otsesega üht iggatsewat halledust ärra tunda. Omma ele läinud sõbra peäle mõtles temma hing sagedaste; siis ütles ta waitse healega: „Oh Jonatan, mo wend Jonatan — nenda nimetas ta ikka omma armast Wiktori, — mul on wägga iggaw sinno järrele, mo wend Jonatan! Misga wõin ma sulle sedda suurt head keif tasjuda, mis sa minno hingele olled teinud! Millal saan ma sinno jure, et ma jälle sinno pallet wõisün nähha sada!“

Halleda ja osawõtlikko süddamega watas onno omma abbikasaga temma raskemaks minnewa kannatamisese ja wallo peäle, ja temma jäi ikka pääw päw walt ennam ja ennam armsamaks nende melest. Ei olnud temma omma hädda ja waewa sees ka kellelegi waewaks, waid pealegi keige nende wasto kes temma ümber ollid, allati lahke ja keige wähhäma hea teo eest tännulik.

Sara, temma onno naene ehk täddi, istus ennamiste ikka temma wodi ees ja watas immekspannemisjega temma armsa rahhulise ja kannatlikko näo peäle, panni ka temma waggad ja armsad sannad wägga tähhele, mis kül esjite temma kõrwadele kui mõistatusjed ollid, agga pärrast ni selgetks ja armsaks jäid, et ikka neid olleks kuulnud.

Kui ta haige kambri wälja läks, siis olli ta ikka süggawas mõttes; keige temma wiisi ja kombedest paistis allandus ja pehmus wälja, mis isjeärrantis ka orjadki immeks pannid, sest et sedda mitte temmast enne ei olnud nähha. „Kust on ommeti Paul nisugust suurt kannatust junud?“ ütles ta tihti iseennejes, „kui mo mees wahhest üks ainuke pääw haige on,

siis on ta ni rahhuto ja tufflinne, et sedda temma jures olles fogguni ei joua kannatada; ja Pauli juust ei kule, temma keige raskemas wallusgi, keige wähhämat kaebamisse heält!“

Ühhel päwal, kui haigel raske wallo hoog peäle tulli, istus ta jälle temma wodi ees, ja piddas tedda nikaua omma kätte naal kui se kange kõhha läkkastus mis temma hinge kiinni mattis, — ülle läks; siis kohendas ta temma asjet ja seadis padjad nenda korra peäle, et temma ärrapöddenud liikmedel wõis kergem olla puhhata. „Tänno, tänno, armas täddi!“ ütles ta waike heäleaga, temmale kät andes ja pigistades. Wodi kohendamisse ajal kuffus agga üks weike ramat pea-padja alt mahha; immekopannemissiega wöttis täddi sedda maast ülles, watas filmapill siina sisse ja panni sedda jälle omma paika taggasi.

Pärrast, kui Paulil õhto rahhulinne filma pill olli, küsis täddi temma käest: „Ütle mulle, Paul, mis weike ramat se on, mis sinno pea-padja al on?“

Taewalik rööm hiilgas ühhekorraga nore mehhe näust; ta wöttis ramato ja ütles ligutud süddamega: „Oh armas täddi, se on keige kallim warra, mis mul on! Sest ajast, et ma sedda ramatut tundma õppisin, ollen ma omma süddamele rahho, rõmo ja troosti keige hädda sees leidnud!“ Nüüd räkis ta, kuidas wiisi ta sedda ramatut omma surrija sõbra käest lahkumisse tunnil mällestusseks olli pärrinud, ja kui wägga ta ennast rõmuustab, tedda pea jälle taewa au sees nähha sada. — „Sedda weiket ramatut on temma mulle annud, ja se on mo filmad nüüd lahti teinud, et omma ärrarikkumist ja patto wõisin nähha ja tunda; nüüd ollen ma armo ja andeksandmist omma JEsanda JEsusse riisti alt otsinud, ollen sedda ka leidnud; nüüd ei olle mul, — kui ka minno wiimne tunnik tulleb,

— ennam surma kartust, ma ollen nüüd rõmus, mul on süddames iggawesse ello lotus, ma tean, et ma omma JSsanda jure lähän.“

Täddi watas immekspannemisse ja süddame ligutamissegaga, pea temma, — pea selle ue Testamendi peäle. Noor mees wõis temma mõtteid kül tunda, se pärrast küsis ta allandlikko melega ta käest: „Kas sa annad lubba, et ma wõiksin sulle mõned sannad selle weike ramato seest ette luggeda?“

Täddi andis lubba, ja Paul lugges Joannesse ramatust kolmas peatük otsani läbbi.

Pärrast sedda, kui ta nattuke aega sai puhkanud, seadis ta ennast istukile ja ütles: „Armas täddi, kui ma sedda kallist ramatut esimest korda lahti teggin, siis juhtus sesamma kolmas peatük Joannesse ramatust minno kätte; kui ma sedda luggesin, siis käis se sanna kui kahheterrane mööl minno süddamest läbbi; ei mul siis ennam olnud rahho ö egga päwa ajal; ma karjusin omma JSsanda pole ja ütlesin: „Ei ma lasse Sind mitte, kui Sa mind ei õnnista!“ Ei ma siis sowinud egga ihhaldanud muud, kui et agga omma wanna kurjast süddamest lahti saaksin ja pallusin ennesele uut süddant. Jummal tännatud, JSsand on mo palwet kuulnud!“

Täddi Sara andis temmale kät ja läks nattukeseks ajaks temma jurest ärra, sest haige olli ommast rohkest räkimisest wäsfünd. — Sest ajast istus temma ilka ennamiste, kui temma aeg agga wähhägi andis, — haige wodi jures, ja iggakord lugges Paul temmale Piiblist üks tük ette ja räkis sest loetud tükkist ni armfal ja lapselikul wiisil, kui üks, kes sedda keik isse ommas süddames on tunda sanud. — Nenda ollid nemmad JSsanda nimmel kous ja JSsand JEsus ollid Jöse iggakord nende jures, ja hakkas ka sel

wisil omma armo tööd Sara süddame kallal teggema. Temma südda sai pehmeks ja Jummalat arm sai täit wõimust temma peäle.

Dh kuidas rõmustas Paul, kui wägga tännas ja fitis ta omma Jummalat selle sure armo töö ja süddame muutmisse ette, mis Temma arm temma armsa täddi süddame kallal olli teinud. Ta häbbenes viete, agga ta rõmustas ka iggakord kui hnäggi, et jälle armas täddi omma sure maja töö ja tallitamise jurest temma jure tulli ja tedda pallus: „Dh Paul, ütlemulle jälle üks hea sanna!“ — Ja temmal olli ka iggakord nisuggune hea sanna walmis, mis täddi hinge seisusse lohta maksis. — Ta tõstis siis ommad silmad öhlades Selle pole, kes on tõutanud neile, kes temma siise ussuwad — omma Waimo iggal ajal anda, kes neid peab õppetama, mis ja kuidas wisi nemmad peawad räkima.

Üks ainuke süddamelik sowiminne olli weel Paulil enne surma. Temma armsa onno hing olli temma süddame peäl, ja se waewas tedda omma raskussega nenda, et ta mõnda ööd läbbi pididi temma eest kangeste palluma. Wimaiks wöttis ta nou, omma onnuga, — kui ta tedda watama tulleks? sest ühhest ja tarwilisemast asjast kõnneleda, ja temmale julgeste iggawest riki meletulletades, Jesanda nimme tunnistada. — Seisis agga onno wodi ees, — ja küsis omma endise wäljaspidise lahke wisi järrel, temma terwise järrele, räkis ilmast eht ühhest ja teisest asjast ja udistest, — siis olli julgus, siis ollid sannad nore mehhe suust kaddunud. Kõl kaebas süddame tunnistus temma peäle, agga ei ta siiski ussaldanud ialgi kartusse pärrast, sest asjast temmaga räkida. Temma jäi siis selle pärrast jälle wägga kurwaks, ja läks selle kurwastussega palwes omma Jesanda ette ja pallus,

et JEsand Jöse temmale appi tulleks, temmale teed lahti teeks, kartusse waimo ärra wöttaks ja julget tunnistawat Waimo temmale wöttaks anda.

JEsand kulis temma palwet ja joudis ka Omma emmalikko armuga temma nödrussele appi.

Onnul olli üks täieste kaswanud poeg ja tüttar, ja peäle neid weel kaks weikemat last kellest tüttarlaps, nelja, ja poeg laps wie aastane olli. Reid noremaid armastas Paul wägga, sest et nemmad omma lapselikko melega temma meelt jahhutasid ja temma waewa kergitasid. Lapsed armastasid ka tedda üllewägga; mis neil agga ial, söma ehk mängi asjo kätte juhtus, kas lilled ehk marjad ehk muud middagi, — sedda wifid naad ka kohhe Paulile nähha ja maitäta. Uhhel päwal jääb agga tüttar laps haigeks; pääw otša olli ta wodis ja nuttis isseenneses waitseste; kui agga se aeg — millal temma enne igga pääw Pauli jures olli käinud, — kätte tulli, siis tousis ta ülles, ja palus isä, kes just praego temma wodi ette olli tulnud, tedda sülle wotta, ja Pauli jure wia.

„Armas laps, ei mitte tänna,“ ütles isä, — „sinna olled nüüd haige ja ni wägga pallaw, kül ma ehk homme wiin find.“

Laps hakkas halledaste nutma, ja ei annud isäle enne rahho, kui ta tedda pididi riette sisse mässima, ja Pauli jure wima. So ukse jures, kui ta Paulit näggi, sirutas ta ommad weiked käekesjed temma pole; kui isä tedda Pauli jure wodisse istuma panni, siis wöttis ta Pauli kaela ümbert kiinni, panni omma kuma pallekest Pauli kahwatanud näo peäle ja ütles tassahillukeste: „Paul, armas Paul, pallu minnuga!“ — Noor mees wöttis lapse ja wajutas tedda omma wasto süddant, ja piisjarad weresid temma palgeid möda mahha. Sure waewaga seadis ta eännast ülles,

panni ommad käd risti ja pallus kui laps. Ta pal-
lus õnnistust weike Tonile; ta pallus temma wanne-
matte, öddede ja wendade ja ka isseennese eest, ja pal-
lus ka Pühha Waimo pärrast. Ta tännas ka JSan-
dat keige temma sure heldusse ja armo eest, ja pallus
ka omma weike söbra Toni eest, et JSand tedda jälle
omma endise terwise jure aitaks.

Laps panni keik sannad holega tähhele ja pallus
ka isse ühtlase keigest süddamest ja piddas ommad
waggad filmad, keik se aeg Pauli peäl.

Pärrast watas ta weel röömsa ja lahke näuga
Pauli peäle ja ütles: „Paul, kas sa olled weel haige?“

„Jah, armas laps,“ wastas ta, „agga armas
JSand JSus on ikka minno jures.“

„Agga ütle mulle,“ küsis laps, „egga JSand
JSus sind enne ärra kutsu, enne kui minna terweks
saan?“ Ballu Tedda, mo lapsuke, kül Temma siis
teeb nenda kui Ta arwab.“

„Ballu sinna Tedda isse ka, armas Paul!“ ütles
laps ja sirutas ommad möllemad käd temma pole,
agga pöras siis ennast kohhe palwega isä pole, et ta
tedda omma kambri wodiisse wiiks.

Isä wöttis lapse sülle ja wajutas tedda soja
isälikko armastussega omma wasto süddant ja läks
fireste kambri wälja, sest temma südda olli wägga
ligitud.

Widdewikko ajal läks onno jälle Pauli kambri ja
küsis temma käest, kes tedda olleks ommeti õppetanud
nenda palluma ja kust temma nisuggust suurt kannas-
tust on sanud, ja kuidas ta selle sure hädda ja waewa
al ikka ni rõmus woiks olla? —

Se olli esfimenne kord, et ta nisugguste küsfi-
mistega temma jure tullit, ja nüüd läks nore mehhe
su ja südda nenda lahti, et ta omma onnule julgeste

sest surest Jummal armust ja omma süddame sallaja warrandusest wõis tunnistada. Ja se tunnistus näis mehhe süddamest läbbi käima, sest nisuggune könne olli temmal tännini aina woõras olnud.

Sure tähhelepännemisega wõttis ta nore mehhe kõnnet kuulda, andis temmale wimakš kät ja läks ärra.

Kui temma teisel päwal omma abbikasaga üksi olli, ütles ta: „Kule Sara, minnul on eile immelikkud asjad ette tulnud. Paul on tõest, hopis teiseks innimeseks sanud, agga sest ei wõi minna mitte arro sada, kuida wisi nisuggune suur muutminne temma sees on sündinud. Omma sure hädda ja keige raske ma wallo sees kiitleb temma pealegi Jesanda surest armust ja hallastusest ja rõmustab ennast surma tunni üle, nenda kui laps jõulutte üle, — nisuggust immelikko asja ei olle ma weel mitte näinud!“

„Jah, se on tõesti,“ ütles temma abbikasa Sara: „ja nüüd pean ma julle ka sedda ütleva, mis ma tean: „Paul on ristiinnimenne, temma on üks tõsine ristiinnimenne!“ „Mis sa tahhad sellega öölda, Sara?“ sinna ja minna olleme ommeti ka ristiinnimesed; egga meie ommeti pagganad ei olle?“

„Oh armas mees, ei kül mitte pagganad; agga meie peame ommeti sedda tunnistama, et Jummal ja meie hinge õnnistus meile mitte tännini üllem asfi ja üllem murre ep olle olnud. Jesuse nimmi on meil tännini peaeago aina tundmata ja woõras olnud, ja kui meie sedda ka wahhest olleme nimmetanud, siis olleme agga palja õppinud wisi järrele sedda suhhu wõtnud, ilma et meie seal jures ka selle peäle olleme mõelnud, et Temma meid on lunnastanud. Agga Pauli suust ollen ma middagi kuulnud, mis ma ialgi ep olle enne kuulnud, ja se on nüüd mul keige üllem, armsam ja kallim warra fiin Ma peal.“

Selle peäle rätis ta, kuida temma luggu selle ue Testamendiga olli läinud, mis Pauli pea-padja alt olli mahhakukkunud, ja mis armsad ja öntsad tuñnid temmal Pauli jures olles on olnud, ja kuida ta temma läbbi pühha kirja mõistmist ja ka ennese kurja süddame tundmist on tunda ja kätte sanud. „Rüüd tean ma, ja woin sedda ka süddamest uskuda, ja julgeste ka selle usso peäle surra“ — ütles ta, — „et Ilmal omma ainosündinud Poja on aännud, et ükski, kes Temma siöse ussub, ei pea hukka sama, waid et iggawenne ello temmal peab ollema.“

Sesamma könne hakkas nenda mehhe süddame peäle, et kohhe temma ellust ja ollemisest teine wiis hakkas wälja paistma, mis keige temma perrekoñnale sureks kassuks ja õnnistuseks olli. — Wimaks läksid ka wannemad lapsed haige wodi jure, ja leidsid seddasamma õnnistust. — Nimmad wõtsid sure himuga temma armsad kõnned kuulda, sest et temma allati iggawesse ello sannast rätis. —

JEsanda töutusse sanna sai ka seäl majas töeks, — rahho laps olli ka seäl kojäs ennesele korterit leidnud; rahho käis temmast wälja ja õnnistus tulli keige koddakondste peäle.

Jälle hakkas JEsanda kañnatamisse näddal peäle, se tulletas jälle ueste sedda aega temma mele, kuida JEsanda silma waatminne kahhe aasta eest, Wiktori läbbi, esimest korda temma süddamesse tungis. Raske süddamega mõtles temma omma möda läinud ja ärakaddunud ello päwade peäle. Weel käis se kord tibbe wallo temma süddamest läbbi, kui ta keige selle sure elkitusse ja patto peäle watas, misga ta omma JEsandat olli kurwastanud. Hirno wärristus käis ta kondist ja üddist läbbi, kui ta keige omma endise ello ja noreca pattude peäle mõtles; ei ta wõinud muud, kui piddi

libbedaste nutma. — Küüd pörab agga JSand teist lorda Dmmad filmad, ja watab temma peäle nisuguse waatmissega, kui ta rööwli peäle watas, kes riisti sambas rippus. Ja tundis siis omma süddames nisugust luggu, kui ollets JSand Dmma pühha kät temma süddame peäle paännud ja temma wallusaid süddame tunnistusse hawasid Dmma hallastusse ja armuga parrandanud. Temma tundis et JSusse armo film temma üle warjas; ta kulis ofsego JSand dat ütlewad: „Tänna pead sa minnuga Paradisis olema!“

Nenda piddi se ka minnema. Kui päike werema hakkas ja leit perrekond, isä ja emma omma lastega haige wodi ümber ollid koggunud, tundis ta omma lahkumisse tundi liggi ollewad. — Pärrest sedda kui ta igga ühhele kät olli aännud, igga üht isäerranis tännanud, andis ta siis wimaks omma onnule sedda weiket ramatut — omma ainsa ja kallimat warra — mis piddi parrandusseks ja iggawesseks mälestusseks temmale ja temma laste lastele jäma. Siis panni ta wimaks ommad käed riisti ja ütles öhlades: „JSand, mötle minno peäle!“ — ja nenda läks ta omma JSanda römo sisse. —

Se kallis mälestusseks pärritud parrandus ländis ka omma wilja: sest ka siina majasse olli önnistus tulnud.

Endine fulus trahter ei olnud mitte ennam nisugune paif, kus pat ja mailm omma himmuga wallitjes, waid se jäi ikka ennam ja ennam ühheks rahho majaks, — ühheks Pühha Waimo tö honeks, ja ärratusseks ni mitmele, kes siina sisse astusid.

Ärra lahkunud nore mehhe mälestus on weel praego ni mitmele önnistusseks süddames ja meles.

Ummala fanna, kui keige üllem ja kallim warra,
seisab seal majas nüüd allati lambris laua peäl.

Keisija, kes seal käinud, on sedda keif nenda leid-
nud ja selle kirja läbbi meile teada annud. — Wötto
siis meie armas JSsand JEsus KRistus, keifi kes
Temmast kaugel on, ka nenda, kui sedda noort meest,
Omma armuga ennese pole tömmata, ja lasto ka
meie ello ots nenda olla, kui temma ots olli!

So fanna ollen wasto wötnud,
Mis meile armust kulutud,
So risti al mis minna leidnud
Kus ikke hea ja kerge koorm.

Sest ajast kui So arm mind kannud,
Ja ma So rigis rahho saand,
Mailma ollen mahha jätnud,
Mis mind ni wägga wörgutand.

Kül noudsin tagga, rummalusfes
Siin il'ma römo lihhale
Ei sanud tilka finnitusfes,
Siit surnud merrest ommale!

Se peäle leidsin Sinno risti,
Siis Ma ja taewa ommaks sain;
Keif minno haigust Sinna wötsid
Mo peält, ja minna terweks sain.

Mo peäle önnistusfe täius
Nüüd wolab taewast rohkeste;
Ja Sinno pühha kässo õigus,
Jääb ifka minno tuggew lep.

Ka raske risti te peäl käies
Ma ruttan walfest' ifka peäl;

Sest Sinno arm mo peäle täiest,
Kui hiilgaw kaste langeb teäl.

So filmist Sinno maggust armo
Ma nään ja tunnen rohkeste,
Kui Sinno risti te peäl läies,
So kõrwas ollen julgeste.

Rüüd nään ja tunnen sedda selgest,
Kui wägga armastafid mind,
Et Dmma ello mo eest heldest
Sa andsid — ja mind lunnastand.

Rüüd tean, et ma iggaweste
Pean ellama, ja öntsaks saan,
Et keik mo pat on iggaweste
So armo merres upputud.

Mo ihho sees hing öiskab röömsast
Se armo ülle täieste;
Ring wolab ülle römo öllist
Siin risti ellus rohkeste.

Arm näitab ussus — näggemisses
Siin selgest tawa JSsa maad;
Sepärrast töttan sannakuuldes
Siit sinna, pühha feltfiga.

Se õnnistus, mis nemmad sawad,
Dn minnul ka nisammuti;
Seäl meie hinged ühhes kütwad
Sind meie JSsand, allati!

Dasz pallus isse ta ühtlase teigest süddamest.